

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 06-05-2020 r.

Adam Bodnar

III.7044.42.2020.LN

**Pani
Marcelina Zawisza
Posłanka na Sejm RP**

Szanowna Pani Posel,

w odpowiedzi na wniosek posłanek i posłów Partii Razem w sprawie potencjalnych zagrożeń dla wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz w innych aktach normatywnych, jakie mogą towarzyszyć niewłaściwej praktyce stosowania przez pracodawców art. 15x ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.) uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Pierwotna treść art. 15x uległa znaczącej zmianie wprowadzonej przez art. 73 pkt 30 ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-21 (Dz.U. poz. 695). Zmiana ta przyznaje pracodawcy, na czas oznaczony nie dłuższy niż do czasu odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii zwiększone uprawnienia w zakresie:

1. zmiany systemu lub rozkładu czasu pracy pracowników w sposób niezbędny dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania przedsiębiorstwa lub stacji;
2. polecenia pracownikom świadczenia pracy w godzinach nadliczbowych w zakresie i wymiarze niezbędnym dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania przedsiębiorstwa lub stacji;

3. zobowiązania pracownika do pozostawania poza normalnymi godzinami pracy w gotowości do wykonywania pracy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym przez pracodawcę,
4. polecenia pracownikowi realizowania prawa do odpoczynku w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę.

Niestety powyższe zmiany art. 15x ustawy zostały wprowadzone bez konsultacji społecznych. Z tego też względu wystąpiłem w dniu 23 kwietnia 2020 r. do Ministrów: Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Zdrowia z wnioskiem o przedstawienie stanowiska w tej sprawie, a przede wszystkim o zajęcie stanowiska wobec zarzutów naruszenia przez powyższe regulacje standardów konstytucyjnych, wymienionych w proteście Rady Krajowej Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych, skierowanym w dniu 20 kwietnia 2020 r. do m.in. do Prezesa Rady Ministrów, Marszałków Sejmu i Senatu oraz Rzecznika Praw Obywatelskich.

W kolejnym wystąpieniu skierowanym do mnie Rada Krajowa Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych sformułowała wniosek w sprawie wyeliminowania z obrotu prawnego art. 15x ust. 1 ustawy. W opinii związkowców przepis ten wprowadza obowiązek pracy z naruszeniem standardów międzynarodowych i art. 65 Konstytucji. Ograniczenia wolności pracy mogą zostać wprowadzone w stanach nadzwyczajnych jedynie w drodze ustawy. Europejska Konwencja Praw Człowieka zastrzega, że świadczenia wymagane w stanach nadzwyczajnych lub klęsk żywiołowych nie będą rozumiane jako zakazana praca przymusowa czy obowiązkowa. Według stanu na dzień 24 kwietnia 2020 r. w Polsce nie został ogłoszony jakikolwiek stan nadzwyczajny, określony w art. 228 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jak wynika z art. 233 ust. 3 Konstytucji RP, ograniczenia w zakresie praw i wolności obywatela i człowieka, w tym również w zakresie szeroko pojętej wolności pracy mogą być wprowadzone jedynie we wskazanym w Konstytucji RP stanie klęski żywiołowej. Aktualnie w Polsce ogłoszony został jedynie stan epidemii na podstawie upoważnienia z ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, który, jak zauważa Związek, nie jest stanem nadzwyczajnym, o którym mowa w Konstytucji.

Z tego względu podjąłem decyzję o skierowaniu do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej kolejnego wystąpienia w tej sprawie z prośbą o ustosunkowanie się do sformułowanych przez Związek zarzutów.

Pragnę zapewnić, że po otrzymaniu odpowiedzi na moje wystąpienia dokonam pogłębionej analizy zgodności art. 15x ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych ze standardami konstytucyjnymi oraz prawa międzynarodowego i europejskiego.

Jednocześnie informuję, że korzystając z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U z 2020 r. poz. 627) wystąpię do Głównego Inspektora Pracy z wnioskiem o objęcie kontrolą pracodawców korzystających z nadzwyczajnych uprawnień do dysponowania pracownikami, o których mowa w art. 15x ustawy.

Będę zobowiązany za przekazanie powyższych wyjaśnień pozostałym posłankom i posłom Partii Razem, którzy podpisali się pod skierowanym do mnie wnioskiem o podjęcie działań.

Z poważaniem

\$IMIĘ I NAZWISKO

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/